

OLIV TA'LIM TALABALARINING AXBOROT KOMPETENTLIGINI OSHIRISH OMILLARI

Rajabova Gulrux Yusufboy qizi
UrIU Pedagogika va boshlang'ich ta'lim
metodikasi kafedrasini o'qituvchisi

Annotatsiya: ushbu maqolada oliy ta'lim talabalarining axborot kompetensiyasini shakllantirish omillari hamda axborot kompetensiyasini o'zlashtirish jarayonida talabalar qanday ko'nikmalarni egallashi lozimligi haqidagi fikr-mulohazalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: oliy ta'lim, axborot kompetentligi, kompetensiyasi, mutaxassis, multimedia vositalari, axborot-texnologiyalari, internet-resurslar.

Zamonaviy kompyuter va axborot tizimlari rivojlanishi sharoitida ish beruvchilarning oliy ta'lim muassasalari bitiruvchilariga qo'yiladigan talablarini o'zgartirdi. Eng muhim talablardan biri bu universitet bitiruvchisining axborot texnologiyalaridan foydalanish va axborot kompetensiyasiga ega bo'lish qobiliyatidir. Bugungi kunda intellektual mehnat bozorida yuqori darajadagi axborot madaniyati va malakasiga ega bo'lgan mutaxassislar talab yuqoridir. Zamonaviy mutaxassislar kompyuterlar, telekommunikatsiyalar va boshqa vositalar yordamida ma'lumotlarni olish, qayta ishlash va ulardan foydalanish imkoniyatiga ega bo'lishi kerak. Hayot davomida bilimlarni yangilashga tayyor bo'lgan shaxsni shakllantirish asosiy vazifalardai biridir. Kerakli ma'lumotlarni tanlash, tizimlashtirish, uni yuqori darajada o'zlashtirish, tobora ortib borayotgan axborot oqimida harakat qilish qobiliyati universitet bitiruvchisining muhim sifatidir. Oliy ta'lim talabalarining axborot kompetensiyasi, bir qancha asosiy omillarga bog'liq:

- talabalar kompyuter texnologiyalari bilan ishlash sohasida asosiy "maktab" bilimlariga ega bo'lishi;
- o'qituvchining kasbiy kompetensiyasi;
- ta'lim muassasasini zamonaviy texnik baza va dasturiy ta'minot bilan jihozlanishi.

Kompyuter texnologiyalarini o'qitishda oliy ta'lim talabalarining axborot kompetensiyasini rivojlantirish bo'yicha mualliflik metodologiyasi "nazariyadan amaliyotga" tamoyilini hisobga olgan holda qurilgan. Shu bilan birga, nazariy qismni o'qitish amaliyotga keyingi kirishga qaratilgan bo'lib, o'z navbatida, yangi axborot texnologiyalari sohasidagi fundamental bilimlarni hisobga olmasdan to'liq samarali bo'lishi mumkin emas.

Axborot kompetensiyasini o'zlashtirish jarayonida talabalar quyidagi ko'nikmalarni shakllantirishlari kerak:

- 1) Axborot: axborotni qidirish ko'nikmalariga ega bo'lish; ma'lumotlarni elektron shaklda saqlash, nusxalash va uzatish texnikasini o'zlashtirish: matn va grafik ma'lumotlarni tahrirlashning umumiy usullarini o'zlashtirish va boshqalar;
- 2) Analitik: asosiy didaktik, ergonomik va texnik talablarni hisobga olgan holda internet-resurslarni tahlil qilish; elektron ta'lim resurslari va ta'lim maqsadlaridagi dasturiy mahsulotlarning ta'lim salohiyatini baholash va boshqalar;

3) Bashoratli: o'quv jarayonida o'quv dasturiy mahsulotlar va internet resurslaridan foydalanish samaradorligini prognozlash; ma'lum resurslardan foydalangan holda ta'lim natijalarini oldindan ko'rish, mumkin bo'lgan og'ishlar va kiruvchi oqibatlarini oldindan bilish va boshqalar;

4) Tashkiliy: kompyuter test dasturlari yordamida talabalarning bilim darajasini tekshirish va nazorat qilish; talabalarni faol tadqiqotga jalb qilish orqali o'rganishga bo'lgan motivatsiyani oshirish

5) Muloqot: ta'lim va kasbiy muammolarni hal qilish uchun tarmoq ko'nikmalariga ega bo'lish.

Sanab o'tilgan ko'nikmalar zamonaviy mutaxassisning kasbiy malakasi ko'rsatkichlari hisoblanadi.

O'qitish tajribasi tahlili shuni ko'rsatadiki, zamonaviy o'qituvchilar o'zlarining kasbiy faoliyatida tayyor multimedia taqdimotlaridan faol foydalanadilar, shuningdek, kompyuter texnologiyalaridan foydalanish uchun mo'ljallangan o'zlarining o'quv va uslubiy materiallarini yaratish bilan shug'ullanadilar. Tabiiyki, o'qituvchining o'zi talabalarga dars berishda kompyuter texnologiyalaridan faol foydalanadi. Darslarga tayyorgarlik ko'rish jarayonida o'qituvchi nafaqat an'anaviy o'quv qo'llanmalaridan, balki o'quv jarayonini qo'llab-quvvatlash uchun yaratilgan kompyuter mahsulotlaridan ham foydalanadi: ma'lumotlar bazalari, axborot va ma'lumot tizimlari, har qanday turdagi ma'lumotlar omborlari (shu jumladan video va grafikalar), internet resurslari. Mashg'ulotlarning o'zida nazariy masalalar nafaqat og'zaki, balki o'qitishning texnik vositalari va tegishli dasturlardan foydalangan holda muhokama qilinadi. Kompyuter tarmoqlariga (birinchi navbatda Internet) kirishni ta'minlaydigan dasturlarni bilish zamonaviy mutaxassisga professional sohada samarali ishlash imkonini beradi. Internet resurslaridan foydalanish talabalarning mustaqil izlash, to'plash, tahlil qilish va o'quv ma'lumotlarini taqdim etish qobiliyatlarini shakllantirish va rivojlantirishga yordam beradi.

Shunday ekan, oliy o'quv yurti talabalaridan ham kelgusida axborot kompetentligiga ega o'qituvchi bo'lishlari talab etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O.N. Griban "Formirovanie informatsionnoy kompetentnosti studentov pedagogicheskovo vuza" monografiya Yekaterinburg 2015
2. Zeer E.F. "Klyuchevie kvalifikatsii i kompetentsii v lichnostno orientirovannom didaktika: Ucheb. dlya vuzov". SPb: Piter, 2001. 544 s.
3. B.S.Azamxonov, M.M.Burxonova "Oliy o'quv yurti talabalarining axborot kompetentsiyasini shakllantirish usullari" .“Talqin va tadqiqotlar” ilmiy-uslubiy jurnali